

Μεγαλοδύναμε ! Πάσχα μεσημέριαζε και τὸ βρῖκι δὲν ἦταν ἀκόμα ἀνεστημένο. Ἡ σημαία κρέμουνταν ἀκόμα μετζάστρα.

— Χριστέ συχώρῃσέ με μουρμούρισε ὁ Θανάσης κι' ἄρπαξε τὸ σκοινί. Τὸ τράβηξε και τὴν ἀνέβασε ὡς τὴν ἄκρα τοῦ καταριτοῦ. Ἐκείνη κυμάτισε χαρούμενη στὸ ἀεράκι. Ἐπειτα ὁ Θανάσης κατέβηκε και πήρε πάλι τὸ τρομπόνι. Τὸ γέμισε, τὸ ξαναγέμισε. Μπάμ-μπούμ Χριστὸς ἀνέστη ἀδέρφια.

Ὅταν ἡ καρδιά του χόρτασε ἀπὸ πιστολιές, ἄνοιξε ὁ μοῦτσος τὴν κασέλα και ντύθηκε ὀλοκαίνουριος, ετοίμασε τὸ βαρζι και βγήκε ἔξω νὰ πασκίσει αὐτὸ κόκκινο και ὕστερα νὰ πῖει στὴ Δεύτερη Ἀνάσταση ὅπου ὁ νέος διακὸς ἔταξε παντοῦ, πῶς ἀφοῦ θάπινε δύο παλιά κρασιά θάλεγε ἕνα Εὐαγγέλιο με τέτοια γλύκα και μελωδία ποῦ δὲν εἶχε ποτὲ ἀκουστῆ ὡς τὰ τότε.

ΧΑΝΙΑ.

ΑΝΤ. ΓΙΑΛΟΥΡΗΣ

NOCTES ALEXANDRINÆ.

Δ΄.

ΠΟΥ ΔΕ ΘΑ ΕΚΔΟΘΗ ΒΙΒΛΙΟΥ, ΠΡΟΛΟΓΟΣ.

Ἄμα τοῦ εἶπε τ' ὄνομά μου, σὰν νὰ ἠλεκτρίσθηκε. Ὁ γέρω-ἀσκητὴς ἔχωσε τὰ μακρὰ και κοκκαλιάρικα τὰ δάχτυλά του μέσα στὴ μεγάλη ἄσπρη γενειάδα του, και κάρφωσε τὸ βλέμμα του, βλέμμα βαθύ και ἐρευνητικό, σκιασμένο κάτω ἀπὸ φρύδια ἄσπρα φουντωτά, σ' ἕνα σημεῖο μακρυνό, ποῦ χάνονταν σὲ χρόνια περασμένα, σ' ἀναμνήσεις παλαιές. Ἐξῆς ὁ βοηθὸς ἀγρίευε ἀπαίσια τὰ τσάμια και ἡ λευκὴ κι' οἱ πλατάνοι σφύριζαν δαιμονικά, κι' ὁ ποταμὸς κατακυλούσε με ὄρμη τὰ ὄργισμένα τὰ νερά του, σὰν νὰ βιάζονταν νὰ φθάσῃ κάπου, σὰν νὰ τὸν κυνῆγαι στρατὸς ἔξωτικῶν. Σταλαματιές παχὲς βαριές χτυποῦσαν τοῦ κελλιοῦ μας τὸ πορτί : νὰ τὸ βιάσουν θέλανε νὰ πνίξουν τὴ ζωὴ ποῦ κρυβε πίσω του, ἢ φεύγοντας τῶν ὄργισμένων τῶν στοιχείων τὴν ὄρμη ζητοῦσαν καταφύγιο, και τὸ χτυποῦσαν ἔτσι ἀνυπόμονα ;

Εὐτυχησμένος ὅπου πρόφθασα νὰ εἶρω καταφύγιο και στέγη ἀπὸ τὴ μαγία κείνη τοῦ βουνοῦ ποῦ πλάνο με εἶχε στείλει δίγνα ἀχώρταγη περγαμηνῶν και παλιμνήστων, ὅπου γιὰ τὰ περασμένα ὀμιλοῦσαν και γιὰ ζωές ποῦ χάθηκαν σὲ βάθεια χρόνων μουχλιασμένων, κῦτταξα μ' εὐλάβεια και ἔκστασι τὸ ζωντανὸ τὸ σκέλεθρο τοῦ ἀσκητῆ και τὰ βαθεῖα τὰ μάτια του ποῦ μιὰ χαμῖλωναν στὴ χόβολη τοῦ μαγκαλιοῦ ὅπου μᾶς ζέστανε, και μιὰ ἐπρόσεχαν εἰς τὴν ἀνεμοζάλη ποῦ ἐλόσσαζε τριγύρω μας.

— Γιὰ πὲς μου τῶνομά σου.

Τῶπα.

— Σὰν νὰ τᾶκουσα τῶνομα αὐτό, μὰ πότε, πῶς και ἀπὸ ποιόν, ... δὲν τὸ θυμάμαι... Αἶ, παιδάκι μου !... γεράματα ! Ξέρεις πόσοι περνοῦν ἀπὸ κοντά μου, πόσους εἶδανε τὰ μάτια μου ! Ποῦ νὰ θυμάμαι τόσα ἐκεῖ ὀνόματα !

— Μὰ βέβαια !... Πνεματικός ἐξάκουστος πού εἶσαι, γέροντά μου, εἶδαν κ' εἶδανε τὰ μάτια σου ! Πόσα καὶ πόσα θάκουσες, τί θησαυρούς θά κρύβη τὸ χιονάτο τὸ κεφάλι σου, καὶ τί μυστήρια σ' αὐτὸ σου τὸ κελλί δὲ ξανοιχτήκανε ! Πόσες ψυχές, πού χρόνια βαρεμένες καρτερούσανε νὰ βροῦνε μιὰ ἐλάφρωσι στὸν πόνο τους, δὲ γονατίσανε μέσα ἐδῶ, καὶ πόσα χεῖλια, χρόνια σφραγισμένα, δὲν ἀνοίξανε νὰ ποῦνε πάθια ἀνείπωτα, νὰ φανερώσουνε ἀγιότερες πληγές, νὰ σκούξουνε μ' ἐμπιστοσύνη στὴν ἀγιωσύνη σου. Πόσες καρδιές δὲν εἶδες ματωμένες νὰ γυμνώνουνε τὰ πάθια τους, γυρεύοντας ἀνάπαυση, παρηγοριά, καὶ πόσα μάτια χρόνια βουρκωμένα δὲ ξεχείλισαν σὲ θρήνους καὶ ὀλολυγμούς μὲ στεναγμούς ἀλάλητους,— ὅλοι ἐλπίζοντας νὰ εὔρουνε σὰ λόγια σου τὰ γέρικα τὸ μυστικὸ κ' ἀνεύρετο κλειδί... Ἡ τρικυμία αὐτὴ πού δαιμονίζει τ' ἔξω φοβερίζοντας τὸ σύμπαν καὶ μᾶς ἀναγκάζει νὰ ζαρώνουμε ἀνίσχυροι σὲ τούτῃ τῇ γωνιά, τί νᾶνε ἐμπροστὰ στὶς τρικυμίες τῶν ψυχῶν πού στραπατσarisμένες ἀπὸ τῆς ζωῆς τῆ θύελλα, ταπεινωμένες ἀπὸ φρίκη, στριμωχθήκανε στὴν ἐρημιὰ τῶν σωθικῶν τους, ἀπαντῆχοντας στὴ σκοτεινιά τους μιὰ ἀχτίδα ἀπολύτρωσις, νὰ πάρουνε ἀνάσα, νὰ ξεκαμπουριάσουνε ἀπ' τὸ πολὺ τὸ σκύψιμο κάτω ἀπὸ τὸ βάρος ἄπονης ζωῆς... Καὶ μοῦ θυμίζει τούτῃ τῇ στιγμῇ τὸ ἐρημικὸ σου τὸ κελλί μιὰ περιπέτεια παλῆοῦ μου φίλου, πού γυρεύοντας τ' ἀνεύρετα, τὴ βασανοδαρμένη τῇ ψυχῇ του ἀκούμπησε σ' ἀσκηταριὸ καλόγερου παλῆοῦ, γέροντα πολυδιαβασμένου ὄχι ἀπ' τὰ βιβλία ποῖχουνε γραμμένα σὰ χαρτιά, ἀλλ' ἀπὸ τὰ βιβλία τῆς ζωῆς τὰ ζωντανά, πού ἔχουν φυλλοκάρδια κ' ἀναπνέουνε καὶ ζοῦν. «Πάω—μοῦ εἶπε— σὰ δὲ μάθης τίποτα, θά πῃ πὼς ἔχω ἀνάγκη ἀπὸ μνημόσυνα»... Τὸν ἔχασα ἀπὸ τότες...

— Μέγας εἶσαι, Κύριε !

— ἀφῆκε μιὰ φωνὴ γεμάτη ἔκπληξι, κάνοντας τὸ σταυρό του ὁ γέρω-ἀσκητής. Ἐφ' ὅσον ὠμιλοῦσα γιὰ τὸ φίλο μου, τὸν ἔβλεπα ν' ἀνοίγη πειὸ πολὺ τὰ μάτια του σὰν γιὰ νὰ διακρίνῃ ἀπὸ μακρυνὰ μιὰ θαμπὴ εἰκόνα πού, ὅσο ἔλεγα, πειὸ καθαρὴ τοῦ ξάνοιγε στὴ μνήμη του.

— Στάσου !

μοῦ λέει ἀπότομα, τεντώνοντας τὸ χέρι του μὲ τὴν πλατεῖα τὴν κοκκαλιάρικη παλάμη του σὰν σὲ σημεῖο νὰ μὲ σταματήσῃ, κᾶτι γιὰ νὰ πῇ.

— Θὲ νὰ μιλήσῃ τὸ χωρὶς ἄλλο γιὰ τὸν Ἀριστόδημο...

— Τί ! μήπως ...

ἔβγαλε μιὰ κραυγὴ, γουρλώνοντας τὰ μάτια μου.

— Καλὰ ἐγὼ τὸ εἶπα πὼς δὲν μοῦνε τὸνομά σου ἄγνωστο !— μοῦ εἶπε διακόπτοντας—. Τί σύμπτωσι ! Σὲ ἔστειλ' ὁ Θεός, ὃ τέκνο μου ! Σὰν τέτοιες μέρες ἦτανε, γρῶ χεῖμῶνα δυνατοῦ, καὶ ἄγρια μεσάνοιχτα. Ἐξῶ βογοῦσε τρομερὸς κατακλυσμὸς, καὶ ξάφνω μέσα στῶν στοιχειῶν τῇ λυσσασμένη ἐπανάστασι ἀκούω τὸ πορτί μου νὰ χτυποῦν.

Ἀνοίγω φοβισμένος,—τί νὰ δῶ ! Ἄγριος ἕνας νέος ἐμφανίσθηκε σὲ χάλια ἀνεκδιήγητα, ἐλεεινά. Φοβήθηκα. Ἐρόντα,—μοῦπε μόλις ἀνασαινοντας—, πάρε με μέσα σὸ κελλί σου κ' ἔχω πυρετό. Μὴν ἐρωτᾷς τὴν καταντία μου καὶ τὰ πάθια μου. Πάρε με μέσα, ζέσανέ με, χάνουμαι !» Τὸν πῆρα τὸν ταλαίπωρο—τὸν ἔστειλ' ὁ Θεός—, τὸν ζέσανα, τοῦδῶσα νὰ πλαγιάσῃ, τὸν περιποιήθηκα ὅπως μποροῦσα ἐδῶ στὴν ἐρημιὰ... Τρεῖς μῆνες ἐκοιτώντανε παλαίοντας μὲ θέρημη ἀκατάπαυστη, κ' ὁ δύσμοιρος ἀπέθανε

στην ἀγκαλιά μου μέσα ἔρημος· τὸν ἔκλαψα ὅσο δὲν ἔκλαψα κανένα στὴ ζωὴ μου, καὶ τὸν ἔθαψα. Τὸ μνημῆμά του εἶν' ἔξω ἀπὸ τὸ κελλί... Πόσες φορές, παραμιλώντας, δυὸ δνόματα ἀνάφερνε, τῆς ἀδερφῆς του τῶνα, τᾶλλο τὸ δικό σου, τέκνο μου ! Πολὺ σὲ ἀγαποῦσε, ὁ κακόμοιρος. Τὰ ξέρω ὅλα, ὅλα, ἀκόμα πειότερα ἀπ' ὅσα ξέρεις σὺ ἀπὸ τὰ τρομερὰ ἐκεῖνα περασμένα του. Καὶ θὰ σοῦ πῶ καὶ τοῦτο ἀκόμα, ὁποῦ νὰ ἀκούσης βέβαια δὲν καρτερεῖς. Ἄμα ἠκατάλαβε πὼς ἦταν μετρημένες ἢ ἡμέρες του, μὲ κρᾶζει καὶ μοῦ λέγει μὲ τὴ δύσκολη καὶ σιγανὴ φωνή του, σὰν γιὰ τελευταία ἱερὴ του θέλῃσι : «Πατέρα μου, στὸ δέμα μου ἐκεῖνο μέσα βρῖσκονται χειρόγραφα· πάρε τα, τύλιξέ τα, καὶ νὰ γράψῃς ἔξωθε τὸ ὄνομα τοῦ φίλου μου, καί, σὰν πεθάνω, δός του τα». Καιρὸς ἐπέρασε, βολὴ νὰ εὔρω ἕως τώρα δὲν εἰμπόρεσα. Ἄλλ' ὁ Θεός, παιδί μου, εἶδες, ὁ Θεός ; Εἶν' ἱερὴ καὶ ἅγια ἡ τελευταία ἐπιθυμία τοῦ ἐτοιμοθάνατου. Εἶνε πνοὴ μὲ δύναμι ἀκατάλυτη, καὶ εἶνε πόθος σιδερένιος τῆς ψυχῆς ποῦ ἀφίνει τὰ ἐγκόσμια. Σ' αὐτὸν τὸν τελευταῖο πόθο ὅλο τὸ εἶναι συγκεντρώνεται στὴν ἱερώτερη στιγμή ποῦ ἔχει ὁ ἄνθρωπος στὴ ζῆσί του... Καὶ εἶχα ἐλπίδα, εἶχα βεβαιότητα πὼς θὰ γενῆ. Τὸ πῶς,—τὸ βλέπεις· πὲς το θᾶμα, πὲς το θεῖα πρόνοια... Νὰ τὰ χειρόγραφα—μοῦ εἶπε μὲ τρεμουλιαστὸ τὸ χέρι δίνοντάς μου τα σὰν ἱερὸ κειμήλιο, κληρονομία ἅγια καὶ πολύτιμη...—Πάρ' τα μαζύ σου κι' ἄνοιξ' τα καὶ διάβασ' τα, καὶ τύπωσέ τα νὰ τὰ μάθουνε οἱ ἄνθρωποι. Τί τρέχεις κουρασμένος εἰς τίς ἐρημίες, ἀφανισμένος ἀπὸ κόπους καὶ προσπάθειες, νὰ ξεσκονῆς παμπάλαια νεκρὰ χειρόγραφα, ὁποῦ μιλοῦν γιὰ πράγματα καιρῶν ξεθωριασμένων καὶ γι' ἄνθρώπους ποῦ περάσανε αἰῶνες τώρα καὶ ξεχάστηκαν. Τοῦ κάκου χάνεις τίς νυχτιές σου χύνοντας τὰ μάτια σου ἀπάνω σὲ σαράβαλα. Πιάσε νὰ τὰ διαβάσῃς τοῦτα τὰ χειρόγραφα, πιάσε νὰ γράψῃς διὰ τὴ ζωὴ ποῦ ζοῦν οἱ ζωντανοί, πέννα νὰ πάρῃς ὁποῦ νὰ πετᾷ φωτιὲς ἀπὸ τὸ στόμα τῆς κ' ἢ γλώσσᾳ τῆς νὰ ἔχῃ αἷμα καὶ παλμούς. Ξέρεις τί ξέρουν τοῦτα τὰ γεράματα, τί ἀκουσαν τ' αὐτιά μου καὶ τὰ μάτια μου εἶδανε ; Θάλασσες εἶνε καὶ ὠκεανοὶ ἀτέλειωτοι ὅσα κάθε ψυχὴ βασανισμένη κρύβει μέσα τῆς· ὁ πόνος ἔστησε θυσιαστήρια ἀμέτρητα σὲ στήθια φουσκομένα ἀπὸ ἀναστεναγμούς, ποῦ μέσα τους ἡ θλίψη κάθε μέρα λειτουργᾷ σὲ δισκοπότηρο ποῦ ἀντὶς κρασί καὶ ζέο ἔχει ἓνα κρᾶμα τραγικὸ ἀπὸ αἷμα κι' ἀπὸ δάκρυα πύρινα. Μιὰ λιτανεῖα ἀτέλειωτη εἶν' ἡ ζωὴ, ποῦ λιτανεύουν μέσ' στὰ μαῦρα πένθιμες, γλωμέες ψυχῆς βαρεῖα κι' ἀργὰ μὲ κόπο βηματίζοντας, σὲ κάθε βῆμά τους σκουντάφτοντας... Γιὰ ζωντανούς νὰ γράψῃς, ποῦ πονοῦνε καὶ αἰσθάνονται !... Πάρ' τα αὐτά, καὶ διάβασ' τα καὶ τύπωσ' τα, νὰ σκύψουν οἱ ἄνθρωποι μέσα εἰς τὸ βάθος τῆς ζωῆς. τὰ μάτια νὰ γουρλώσουνε καλά, νὰ σκάψουν μὲ τὸ βλέμμα τους τὰ σκότη τοῦ μυστηρίου τῆς ὑπαρξῆς, καὶ νὰ τὰ ξεδιπλώσουν ἔξω εἰς τὸ φῶς νὰ κλίνουν νὰ τὰ δοῦν οἱ ζωντανοί, διὰ νὰ ξανοιχτῆ τὸ ξεχασμένον πρὸ καιροῦ στὰ χεῖλια τους χαμόγελο...

Εἶπ' ὁ καλόγερος,—καὶ σόπασε.

Καὶ σὰν ἦρθ' ὁ καιρὸς ν' ἀνοίξω τὰ χειρόγραφα, μακριὰ ἀπὸ τὸ κελλί, στὸν κόσμον ὅταν ξαναγύρισα, ἐδιάβασα, εὐθύς εἰς τὴν ἀρχή, τοῦ μακαρίτη αὐτῆ τὴν παρακάλεσι :

«Μακριὰ τώρα ὁποῦ εἶμαι, διάβασ' τα· εἶν' ἡ κοινὴ μας ἡ ζωὴ. Μὴν τὰ τυπώσῃς· ὁ καθένας ζωντανὸς τὰ βλέπει κάθε μέρα μπρὸς στὰ μάτια του. Ἐάν δὲν σταματᾷ νὰ σκύβῃ νὰ σπουδάσῃ τὴ ζωὴ τὴ ζωντανή, παρὰ

περνῶ σφυρίζοντας ἀδιάφορα, τί ὄφελος νά τοῦ τή δόσης ἄψυχη; Θά χρο-
σοδέσῃ - τό πολὺ - τὸν τόμο πού τοῦ ἔδωκες, καί θά τὸν βάλῃ στή βιβλιο-
θήκη του. Ἔτσι, διὰ τοὺς τέτοιους, τῆς ζωῆς ἡ πίκρα ἀπ' ἔξω ζαχαρώνεται,
γιά νά αὐταπατοῦνται ὅλοι τους πὼς εἶνε μόνο γλύκα»...

Σὰν παλιώσανε, δὲν γίνηκαν τάχα καί τοῦτα τὰ χειρόγραφα «παμπά-
λαια, ὅπου μιλοῦν γι' ἀνθρώπους πού περᾶσαν καί ξεχάστηκαν», ὅπως μοῦ
ἔλεγε ὁ γέρω-ἀσκητής;

Ε΄.

ΒΙΒΛΙΟΥ ΠΟΥ ΔΕΝ ΕΞΕΔΟΘΗΚΕΝ, ΕΠΙΛΟΓΟΣ.

.....
«Αὐτὴ εἶνε ἡ ἱστορία τῆς ζωῆς μου. Κάθε ἄνθρωπος πού βλέπεις
καί περνῶ τὸ δρόμο του, εἶνε μιὰ ἱστορία ζωντανὴ πού γράφεται μὲ μυ-
στικὸ μελάνη ἀόρατα ἀπάνω σὲ ἀπόκρυφο χαρτί. Αὐτὴ εἶνε ἡ ἱστορία ἢ
ἀληθινή ἢ ἀλήθεια τῆς εἶνε ἡ γύμνια ἢ ἀθέατη στὰ σάρκινα τὰ μάτια τῶν
θνητῶν. Τὰ σάρκινα τὰ μάτια τῶν θνητῶν δὲν εἶνε καμωμένα νά τηρά-
ζουν τὴν ἀλήθεια ὀλόγυμνη. Ἡ «ἀψευδεις» ἢ ἱστορίες πού τυπώνονται,
εἶνε ντυμένες μὲ τὸ λούσο τῆς ψευτιάς. Ὁ κόσμος τοῦτος τῶν θνητῶν εἶνε
ψευτιάς συμβατικὴ ζωὴ, καί νά βαστιέται καί νά στέκεται μπορεῖ μόνο ἀπάνω
στὸ θεμέλιο τῆς ψευτιάς. Σπαρταριστὲς ἀπὸ ζωὴ ἀληθινὴ ἀλήθειες πῆγαινε
εἰς τὰ νεκροταφεῖα νᾶβρῆς, κεῖ πού κοιτόνται ἄφωνοι οἱ νεκροί. Μὴ προσ-
παθῆς ὅμως κ' ἐκεῖ νά μάθῃς τίς ἀλήθειες στίς ἐπιγραφές, ὅπου διαβάξεις
πάνω εἰς τὰ μνήματα. Κ' ἐδῶ, ὅ,τι φωνάζει καί μιλᾷ, εἶνε ψέμμα ἢ ἀλή-
θειες εἶνε μυστικὲς κ' ἀνείπωτες, παραχωμένες στὸ σκοτάδι μέσα, κάτω
ἀπὸ τίς πλάκες πού μὲ τὰ γράμματά τους φλυαροῦν. Μὴν τὰ πιστεύῃς
τοῦτα τους τὰ γράμματα· πίστευε μόνο κεῖνα ὅπου λέγουνε τὰ κόκκαλα κ'
ἢ στάχτες, τὰ μουγγά κ' ἀμίλητα κατάλοιπα, πού εἶχαν μιὰ φορὰ ντυμένη
τῆς γυμνῆς ἀλήθειας τὴ ζωή. Ἐδῶ, στὰ μνήματα, εἶν' ἢ βιβλιοθήκη τῆς
ἀληθινῆς ζωῆς καί ἱστορίας τῶν θνητῶν. Τοῦ καθενὸς νεκροῦ ἐδῶ τὸ ζων-
τανὸ τὸ ὄνομα ἐγένηκε ἀριθμὸς, μονάς· ἔτσι μονάδα γίνεται ὁ ζωντανὸς ὁ
ἄνθρωπος δύο φορές ἀκόμα: ὅταν τὸν παίρνουν ταχυτικὸ, κ' ὅταν τρελ-
λαίνεται. Χάνει τότες τὸ εἶναί του στῶν ἄλλωνε τὰ μάτια τὰ σοφά, κ' ἢ
ἱστορία ἢ ἀληθινὴ βουβαίνεται, γιατί ἢ βουβαμάρα κλεῖ τὸ στόμα τῆς.
Μέσ' στή σειρά τῶν τάφων, στή βιβλιοθήκη τῶν νεκρῶν, εἶνε καί ὁ δικός
μου τάφος, μ' ἕναν ἀριθμὸ. Εἶνε βιβλίό καί ὁ τάφος μου, καί μέσ' στὰ
φύλλα του θά βρῆς τὴν ἱστορία μου γραμμένη μὲ τὰ αἱματένια τῆς ζωῆς
τὰ γράμματα πού βγάζουν φλόγες ὅπου καίουνε τὰ σάρκινα τὰ μάτια σας.
Ἐκεῖ νά πάτε γιά νά μάθετε τί εἶνε ἢ ἀληθινὴ ζωὴ, ὦ σεις, ὅπου στρα-
βώνεστε νά λύσετε αὐτὸ τὸ αἰνίγμα τὸ τρισκατάρατο, πού ἄκαρπα ἀποκα-
μωμένοι σ' ἔφρυνες καταξοδεύετε τὸ πνεῦμα καί τὸ εἶναί σας»...